

TEGENWOORDIG HEET IEDEREEN SORRY, MAAR ALLES KOMT GOED, ALTIJD ...

Twee belangrijke jeugd-literaire prijzen gaan dit jaar naar Vlamingen en bijzonder daarbij is het feit dat beide auteurs genomineerd waren voor de Woutertje Pieterseprijs 2019. Kathleen Vereecken wint deze prestigieuze prijs met *'Alles komt goed, altijd'* - een indringende beschrijving van een gezin op de vlucht voor de Eerste Wereldoorlog.

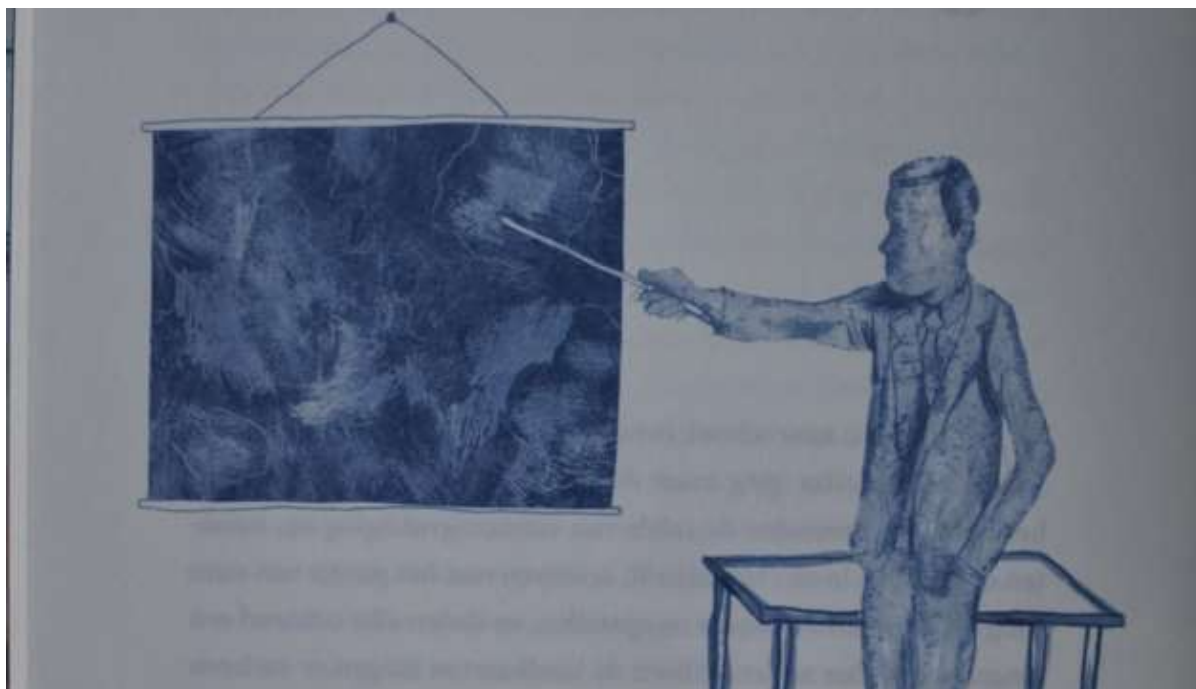
Hoofdpersoon Alice, een jong meisje en de middelste in een gezin van vijf kinderen, leeft eerst onbekommerd door en laat de oorlog niet helemaal binnenkomen, ook niet als ze ziet dat er allemaal vluchtelingen langsgelopen en alle vier de zonen van de buurman onder de wapenen geroepen worden. Tijdens de zondagsmis ademt pastoor diep in aan het einde van de preek en benadrukt vervolgens dat het weliswaar oorlog is, maar dat het belangrijk is om gewoon te

doen, omdat we niet weten hoe lang het kan duren. Dat is het enige wat hij erover kan opmerken en de meester op zijn beurt gaat ook maar door: *'Alleen de landkaarten hingen er verloren bij. We zagen de ogen van de meester afdwalen, twijfelen. We leerden niets meer over de wereld. We leerden niets meer over de geschiedenis. Want geschiedenis ging ook vaak over oorlogen. Het was alsof de meester vond dat het geen zin meer had. Want misschien was alles binnenkort wel anders'.*

Toch zorgt de oorlog ervoor dat ze in een jaar tijd volwassener wordt en meer als een van de ouderen in het gezin aangesproken wordt en de bijbehorende verantwoordelijkheden op zich neemt. Het gezin heeft het zwaar te verduren en kan niet meer vanaf de zijlijn naar de oorlogshandelingen kijken.

Alice leert meer van het leven dan van de meester en de pastoor en hoewel het boek nergens emotioneel wordt, maakt de stijl van schrijven wel dat je gaat nadenken over het sluipenderwijs volwassen worden waar niemand aan ontkomt in tijden van oorlog.

De andere Vlaamse auteur, Bart Moeyaert, ontvangt eind mei 2019 de Astrid Lindgren Memorial Award, de wereldjeugdliteratuurprijs die ook wel de Nobelprijs voor de jeugdliteratuur genoemd wordt. De prijs is in 2002 in het leven geroepen na het overlijden van Astrid Lindgren, de beroemde Zweedse schrijfster van (o.a.) *Pippi Langkous* en *Ronja de roversdochter*. De jury houdt bij de toekenning van de prijs rekening met de VN-verklaring omtrent de rechten van het kind en het is dan ook niet vreemd dat Bart Moeyaert dit jaar gelauwerd wordt.

Zoals in een aantal eerdere boeken gaat het in zijn laatste boek, *Tegenwoordig heet iedereen Sorry*, over een kind in de knel en weet hij in rake taal de puberproblemen van Bianca invoelend te maken. Bianca staat op het punt om haar wereld groter te maken: na de grote vakantie gaat ze naar de middelbare school. Daar is ze wel

aan toe, want het gezinsleven beknelt haar zo dat ze haar moeder en (gescheiden) vader wel pijn moet doen in haar reacties. Het is voor haar *fight or flee* en als ze geen rake opmerking maakt, trekt ze zich ijlings terug op haar eigen geheime plekje achter de schutting waar ze onvindbaar voor de hele wereld is.

'Achter mijn rug doet de magnetron ping, maar toch zet mijn moeder niks op tafel. Ze gaat zitten en plant haar ellebogen naast haar bord. Ze zegt dat ze iets met ons wil bespreken. 'Rustig', zegt ze tegen Alan, en ze houdt haar hand voor zijn gezicht, alsof hij al veel te veel heeft gepraat, terwijl Alan heel rustig is en stilzit en ademt. Ze pakt zijn mes en vork af. Daarna zet ze haar ellebogen weer op tafel en legt ze haar kin op haar handen. Ze kijkt van mij naar een vlek op het tafelblad, hij heeft de vorm van een vis. Ze haalt diep adem en zegt dat mijn vader en zijn Cruz het anders

willen aanpakken dan vroeger. Ik zeg: 'Mama, doe eens zonder inleiding.' (p.6)

Ze heeft last van zelfmedelijden, want alle aandacht van moeder wordt opgeslokt door de problemen van haar negenjarig broertje met hartproblemen. Volgens Bianca maakt hij hier danig misbruik van om maar voortdurend zijn zin te krijgen. Ook meent ze niet welkom te zijn bij vader en diens nieuwe Spaanstalige vriendin en kiest ze voor de strategie van afstandelijk observeren van de wereld om haar heen. Haar passie toont ze eigenlijk alleen wanneer ze haar geliefde soap volgt, alsof dit voor haar een vlucht naar een fijner leven zou betekenen. Bianca formuleert het zelf kort en beeldend: *'Als ze zoenden, zagen ze er toekomstig uit.'* (p.30)

Het boek beschrijft de middag waarop Bianca's schuilplek bedreigd wordt, zij spijt krijgt van een onherroepelijke actie in

het fotoboek van haar moeder, haar favoriete personage uit de soap onverwacht op bezoek komt en zij zelf leert dat ze ook haar plek moet innemen die haar toekomt en haar eigen emoties moet tonen. Wel veel in een boek van 128 pagina's, waarbij het feit dat we de gebeurtenissen door de ogen van Bianca meemaken er misschien wel voor zorgt dat je niet echt overtuigd wordt van de noodzaak van dit boek. De observaties zijn scherp, het taalgebruik precies genoeg, maar deze puberteit schuurt niet echt en echt emotioneel wordt het nergens.

Bart Moeyaert is een zeer terechte winnaar van de ALMA, laat daar geen twijfel over bestaan, maar met dit boek weet hij niet een nieuw geluid in zijn belangwekkend en omvangrijk oeuvre te laten horen. Een veel aardiger introductie op zijn werk is grappig genoeg te vinden op YouTube. Benaderd door Janine Jansen - beroemd klassiek violiste en artistiek leider van het internationaal kamermuziekfestival in Utrecht - schreef Moeyaert een prachtige eigen bewerking van *Histoire du soldat* van C.F. Ramuz.

Het originele verhaal is bekend geworden als muziektheaterstuk uit 1918 van klassiek componist Igor Strawinsky en het mooie nieuws is dat de spannende nieuwe uitvoering van Janine Jansen met Bart Moeyaert als verteller in zijn geheel op YouTube te vinden is (zoek op: Iemands lief Moeyaert).

De auteur heeft een prachtige vertelstem en staat ook als life-performer zijn mannetje. De vertelling gaat over de hoop van de soldaat: hij leeft in een gevaarlijke, verrotte en zeer vijandige wereld, maar hij houdt zich staande met de zekerheid

dat als hij thuiskomt er wel iemand op hem wacht die van hem houdt... De waarheid grijpt hem bij de keel (*spoiler!*), want bij veilige thuiskomst blijkt zijn lief een nieuw gezin opgebouwd te hebben en ze zit bepaald niet op hem te wachten. De slotwoorden van de vertelling zijn magistraal en aangrijpend in hun eenvoud:

Daar stond
in plaats van
schoonheid
het verdriet
met zijn viool.
De duivel,
en hij lachte niet.

De toekomst is een
hemelbed.
Wie heeft het in de hel
gezet?

LITERATUUR

Iemands lief, Bart Moeyaert, ill. Korneel

Detaillieur, Querido 2013

Tegenwoordig heet iedereen Sorry, Bart

Moeyaert, EM. Querido's uitgeverij

2018

Alles komt goed, altijd, Kathleen

Vereecken/ill. Charlotte Peys, Lannoo

2018

Zie ook: <https://www.youtube.com/watch?v=SVAmPF32T8w>

www.woutertjepieterseprijs.nl

(juryrapport en lesbrieven bij

genomineerde titels)

Hugo van den Ende is
hogeschooldocent taal op
KPZ.

'Bart Moeyaert's condensed and musical language vibrates with suppressed emotions and unspoken desires. He portrays relationships at crisis point with a cinematic immediacy, even as his complex narratives suggest new ways forward. Bart Moeyaert's luminous work underscores the fact that books for children and young people have a self-evident place in world literature.'

Citation of the jury

